

Pasjonaci

Książka „Byrscy – etos teatru” pod red. naukową Diany Poskuty-Włodek wydana przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach jest pokłosiem konferencji zatytułowanej „Być jak Byrscy. Pedagogika i edukacja teatralna, teatroterapia”, która odbyła się w maju 2016 r. w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Nie jest to jednak typowa akademicka książka pokonferencyjna. Nie wszyscy uczestniczący w konferencji przekazali do druku swoje wystąpienia, część referentów poszerzyła swoje refleksje. Do książki dołączono także kilka artykułów, które nie były wygłoszone podczas konferencji, a przede wszystkim znalazły się w niej wypowiedzi nie tylko badaczy, ale także bliskich Ireny i Tadeusza Byrskich oraz wychowanków kieleckiego Studia Teatralnego.

Słowa Ireny Byrskiej: „naszym miejscem była prowincja. Nic nam nie dało tyle szczęścia co prowincja!” można by uznać za sztyld działalności reżyserskiej, pedagogicznej i wychowawczej Ireny i Tadeusza Byrskich. Ważni pionierzy edukacji teatralnej i pedagogiki teatru na polskiej prowincji kształcili i wychowywali twórców teatru oraz młodą publiczność. Pisał o nich prof. Zbigniew Osiński: „Na tak zwanej prowincji, z dala od uznanych centrów kulturalnych – w miejscowościach takich jak Stoczek Łukowski, Kazimierz Dolny nad Wisłą, Sierakówek koło Gostynina, potem Opole, Toruń, Kielce, Gorzów Wielkopolski – szczepili doświadczenia i metody redutowe w prowadzonych przez siebie placówkach”. Bo też doświadczenia Redutowe upowszechnianie i popularyzacja teatru leżała u podstaw pracy Byrskich.

Książka podzielona jest na trzy części. W części pierwszej zatytułowanej „Wokół Byrskich” zebrano artykuły dotyczące stanu badań poświęconych Byrskim, refleksje nad edukacją teatralną zarówno Byrskich jak i ich wychowanków oraz widzów. Znalazł się tu także artykuł o wpływie ideału paideutycznego (wychowanie przez sztukę) na ich twórczość i pracę wychowawczą. Anna Sobiecka w artykule „Na dalekiej >>Północy<< - nieznanym epizod działalności Tadeusza Byrskiego” referuje krótki epizod z przełomu 1945 i 1946 roku, gdzie Byrski prowadził rozmowy z Zarządem Miejskim dotyczące przeniesienia do Słupska Szkoły teatralnej, ale nie doszło do żadnych ustaleń. Dorota Jarząbek-Wasył analizuje działalność radiową Tadeusza Byrskiego, który był współtwórcą polskiego słuchowiska. Anna Wypych-Gawrońska poświęca swój artykuł muzyce w teatrze Byrskich.

Lata 1952-58 spędzone przez Byrskich w kieleckim Teatrze im. Stefana Żeromskiego nazywane są złotym okresem. Kielecka scena była wówczas jedną z najważniejszych scen a

Studium Teatralne najlepszą szkołą teatralną poza głównymi ośrodkami teatralnymi w Polsce. Temu okresowi poświęcona jest druga część książki zatytułowana „Być jak Byrscy (w Kielcach)”. Artykuły ukazują działalność Byrskich w Kielcach w szerokich kontekstach politycznych, kulturowych i medialnych. Znalazły się tu także wspomnienia wychowanków Studia Teatralnego oraz refleksje nad fenomenem niezmiennej pamięci o Byrskich w tym mieście i wielorakich form kontynuacji ich dzieła właśnie w Kielcach.

Ostatnia, trzecia część publikacji zatytułowana „Edukacja – pedagogika – terapia” przynosi czytelnikowi trzy artykuły o zjawiskach, których idee są bliskie ideom działalności Byrskich: od form pedagogiki teatru studenckiego (uwagi Juliusza Tyszki o studenckich obozach teatralnych) i działalności muzealnej (artykuł Joanny Zdebskiej-Schmidt „Między muzeum a teatrem. Program edukacyjny Oddziału Teatralnego Muzeum Historycznego Miasta Krakowa”) po metody teatroterapii wśród chorych dzieci (artykuł Karoliny Gregorczyk „Śmiech to zdrowie – o terapeutycznych właściwościach performansu na przykładzie działalności Fundacji >>Dr Clown<<”).

Legenda Byrskich, żywa w Kielcach, ożywa także w przestrzeni sztuki teatru, edukacji i pedagogiki teatru, a nawet teatroterapii. Charakterystyczne było dla tego artystycznego małżeństwa umiłowanie pracy, upowszechnianie kultury, popularyzacja teatru i poczucie misji z tym związane. Etos teatru – jakże trafny to tytuł książki poświęconej Byrskim.

„Byrscy – etos teatru”, red. naukowa Diana Poskuta-Włodek, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Instytut Filologii Polskiej, Kielce 2017.